

D • N

15/5 1955

Slöheten som statsreligion

Många, religiösa och irreligiösa, måste känna obehag inför de små ansatserna till debatt om kyrka och religion de senaste dagarna. De undvikande fraserna, de eländiga argumenten är nog inte den väsentliga orsaken. Vad som äcklar är framför allt atmosfären av ljumhet och likgiltighet. Att föra in dessa frågor — stora och höga frågor enligt de officiellt, härskande parollerna — i den svenska riksdagen är som att störa en kreatursmarknad med andliga övningar. Alla blir oroliga och förvirrade inför denna taktlöshet. De har intet att säga, men något måste anständigtvis sägas, något suddigt, som motsvarar talarens kapacitet på området och inte kan oroa de väljare som spelet gäller. Man gräver i minnet efter några uttryckssätt som är gångbara. Alla, anhängare och motståndare till förslaget, hjälper varann genom ömsesidig respekt, ofta säkert en ärlig respekt, hur otroligt det än kan verka. Och efter den påtvingade lilla andaktsstunden, som de duktigaste gossarna håller sig utanför, sjunker alla tillbaka i slapp lättnad. Det var skönt att det här var över, nu dröjer det åtminstone ett år innan vi behöver pinas av de här konstigheterna igen. Dessa herrar anser sig ha försvarat Gud, kyrkan och tron; i själva verket har de efter fattig för många förkunnat slöhetens statsreligion.

Det har inte alltid varit så. För några årtionden sedan kunde dessa frågor diskuteras med energi och insikt i den svenska riksdagen. Vad som skett är att alla frågor utom de ekonomiska bannlysts av partierna som farliga för den inre sammanhållningen och den yttre frontställningen. Systemet försvaras med att dessa ting är oviktiga, att förståndigt folk inte bryr sig om dem, att sådant folk har sinne för vad det verkligen gäller, skatteprocent och investeringar och mjölkpriser. Den massiva oandligheten betraktas inte längre som ett lyte, utan som den mogna män-

niskans prydnad, en fjäder i hatten för politikern.

Det är inte överallt så. I Frankrike, fortfarande kulturlandet framför andra, är åskådningarna, religions- och moralfrågorna, inte en sak blott för professionellt kristna, filosofiprofessorer och lyriker, inte en lyx för ett fåtal, utan ett behov för ordinarie folk, även för riksdagsmän. I en rad andra länder, vilkas intellektuella standard vi inte gärna kan förakta, anses dessa ting värdiga vuxna människors uppmärksamhet. Svensk politisk debatt är exceptionellt ensidig, exceptionellt

begränsad. Här har vi den "andliga enhetlighet" för vilken en politiker härmed nästan talade sig varm i riksdagen, enhetlighet i slöhetens tecken.

Undantag finns även hos oss. I några kyrkliga och särskilt i frikyrkliga inlägg märks att det står ivriga människor bakom orden, att man känner något, att man vill något. Hur orimliga slutsatserna än kan te sig från vår synpunkt — det finns lidelse bakom dem, de är inte likgiltighetens försök att värja sig genom det undvikande och oförbindliga.

Politikerna söker ett alibi i tanken att de endast har att syssla med det materiella, att deras mandat inte gäller själen. Det är ett dåligt resonemang; politiken kan vara, har under långa skeden varit, andlig debatt och så vidare; den behöver inte vara genomsyrad, inpyrd, förgiftad av taktiska intressen. Det alibi politikerna företer är en inkompetensförklaring.

Sydafrikas

16/5
legation i Stockholm har genom föredrag av en av sina tjänstemän sökt motverka den kritik av unionens raspolitik som allmänt framföres i svensk debatt. Legationssekreterare Martin ger en förfälskad bild av sitt hemlands förhållanden, dels genom att praktiskt taget förbigå det ohyggliga rasförtrycket, dels genom felaktiga eller missvisande uppgifter. Enligt referat från ett föredrag i Lund påstår han exempelvis att en huvudorsak till de inföddas bostadselände är att de inte bryr sig om hur de bor — det är att foga cynism till brutalitet då man rent av förnekar att negererna har något obehag av att bo i kyffen av säckväv och plåt utan värme, ljus och avlopp i till oändlig trängsel fyllda samhällen. Ungefär tio procent av de studerande vid universiteten påstås vara svarta, och det framhävs att gemensam utbildning av svarta och vita förekommer vid flera universitet. I själva verket får infödda endast studera vid några "brittiska" universitet; vid dessa utgör de ett par procent av eleverna, och den nationalistiska regeringen har nyligen förklarat att även detta fåtal svarta bör förbjudas att komma till universitet. För att förgylla situationen har nu Martin tydligen räknat det "college" i Fort Hare, som huvudsakligen utbildar svarta lärare för svarta till universiteten, men hans procentuppgift blir ändå alldeles för hög. De föreningar som anlitar den sydafrikanska legationssekreterarens tjänster bör ha klart för sig att de inte bjuds på information, utan på propaganda.